

הצבי ודדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 45 • שנה ב'

בס"ד • פרשת בשלח תשפ"ב

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בהיותו שונא בצע אמיתי דבשעה שכל ישראל עסוקין וכו' נתעסק הוא במצות, ולא עוד אלא הגם שהיתה מצוה בזמנה לקחת שלל מצרים, עכ"ל לא נתן משה לבו לעשות הון אלא עסק בגמ"ח של אמות עם עצמות יוסף, ומכאן דחכם אתקרי, כי הוא תנאי הראשון למנהיג ישראל חכם לב ואינו נותן עיניו בממון. ושכרו היה שלבסוף זכה גם הוא לעשירות כמו שאמרו חז"ל (נדרים לה). פסל לך פסולתן שלך יהא, פי' בגלל שנחשב אצלך פסולת ולא עיקר, ע"כ זכה לעושר מן השמים.

במדרש חכם לב יקח מצוות שבשעה שכל ישראל עסוקין וכו'. יש לבאר מה היה חכמתו של משה בזה, לכאורה נראה ענינו צדקות יותר מחכמה. ובאמת צ"ב למה עסק בעצמות יוסף דייקא בשעה שהיו ישראל עסוקין בביזה ולא בזמן אחר. וי"ל דהנה כל ישראל היו עסוקין בביזה ונתנו כל מעיניהם בממון באותה שעה, ע"כ מיהר משרע"ה ועסק במצות גמילות חסד של אמת בעבור קיום העולם שהיה בטל ממצוות באותה שעה, וזהו חכם לב יקח מצות שבשעה שכל ישראל וכו' פי' דייקא באותה שעה בחר לו משה לעסוק במצות ולקיים את העולם בזכות המצוה.

עו"ל בדרך צחות, דהנה הצדיק צריך שיהיה לו הרחבת הדעת כדי שיוכל לעבודת עבודת הקודש במנוחה ושליו והרחבת הדעת, והנה אם הבע"ב עוסקין במו"מ ויש להם שפע אזי יש לו לרבם הרחבה ועוסק בתורה ועבודה, משא"כ אם אין להם אזי גם לו צר וד"ל. וז"ש בשעה שכל ישראל עסוקין בביזה נתעסק משה בעצמות יוסף, פי' דייקא אז כשיש לישראל שפע, יוכל המנהיג להתעסק בעבודת הקודש.

ויסעו מסוכות ויהנו באיתם. י"ל בצחות, סוכות לשון הסתכלות וראיה כמו שאמר הרה"ק מהר"פ מקארעץ הובא בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר י' אות א'), וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) יסכה שהכל סוכין ביפיה. וז"ש ויסעו מסוכות אם תסיע עצמך מבחי' הסתכלות ואל תהיה גבה עינים יותר מדי, תוכל לחנות בתמימות ושלמות, איתם לשון תמים כמו"ש (תהלים ט יד) אז איתם וכו', פרש"י אהיה תמים.

ואת ערום ועריה, שישראל היו ערומים ממצות, ונתן להם ב' מצות דם פסח ודם מילה כמו"ש (סו"ט) בדמיון חיי בדמיון חיי. ולפי"ז י"ל הפסוק ויסב לשון הקפה כמו"ש במדרש (שמו"ר כ"ח) מהו ויסב שהקיפן הקב"ה וכו' כמו"ש ירושלים הרים סביב לה. וי"ל הכונה שסבבן היינו שיהיו מסובבין ומוקפים במצות. וז"ש ויסב אלקים את העם, פי' הקיפן ע"י ב' דברים, 'דרך המדבר' רמז לקרבן פסח שעשו ישראל הנקרא פסח מדבר, 'ים סוף' רמז למצות מילה כי ים סוף כינוי ליסוד סימא דגופא כמבואר בס' מאורי אור בערכו והבן.

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. וברש"י בשם המדרש אחד מחמשה וכו' עיי"ש. וי"ל עפ"י רמז ע"פ המבואר בדברי הארז"ל (ליקו"ת פ"ב) דגזירת הגלות היה ארבע מאות ושלושים שנה כדי להמתיק ה' פעמים אלקים שהוא חמשה גבורות גימ' ת"ל ע"כ. הנה לבסוף לא נשתעבדו אלא פ"ו שנים כדאיתא במדרש (ילקוט שמות רמז קסה) ר' ינאי אומר לא העבידו המצריים את ישראל אלא שעה אחת מיומו של הקב"ה שמונים ושש שנים, נמצא שהשעבוד היה רק כנגד פעם אחת אלקים, ולא נשתעבדו אלא חמישית מן הגזירה, וז"ש וחמושים עלו מארץ מצרים פי' אחד מחמשה.

וחמושים עלו בני ישראל וגו'. הקשו מאי שייכא סיפא וחמושים עלו לרישא דויסב אלקים את העם דרך המדבר. וי"ל עפ"י דרשת חז"ל שיצאו רק אחד מחמשה, והנה אילו היו יוצאים עם גדול ורב שלש מאות רבוא איש בודאי לא היו מתיראים ממלחמה ולא היה צריך להסב את העם דרך המדבר אלא היה מוליכם דרך ארץ פלישתים, אבל מכיון שנתמעטו בשלשת ימי אפילה ועמדו על חמישית, קבלו הנותנים מורך לב לפיכך הוצרך להסב את הדרך. וז"ש ויסב אלקים וגו' וחמושים עלו בני ישראל, פי' משום שלא עלו אלא חמישית לפיכך הוצרך להסב הדרך.

ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו'. במדרש (פ"כ י"ט) איתא, חכם לב יקח מצות זה משה, שבשעה שכל ישראל נתעסקו בביזה נתעסק משה בעצמות יוסף. יש להעיר למה נקרא בזה חכם דייקא. וי"ל דקב"ה רצה בזה להראות לעין כל גדלותו של משה רבינו, כי הוא האיש הראוי להיות מנהיג ישראל רעיא מהימנא, וההוכחה

ויהי בשלח. בספרים הובא מדרש (פי' תוספות עה"ת) מי צוח וי ישראל צוחו וי. תמוה הרי יצאו לחירות עולם מה טעם צוחו וי. י"ל עפ"י מה שביארנו בפ' כי תשא שדרשו חז"ל עה"פ שבת וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש (ביצה טז.), ותמוה מאי אבדה אדרבה הרי נכנסה בו נשמה יתירה, אך הפי' כיון שנכנס לקדושת השבת וזוכה לקבל נשמה יתירה אזי נוכח לדעת שכל ששת ימי המעשה היה לו נפש בהמית ואיבד זמנו לריק וע"ז מוצר ווי אבדה נפש היינו על ימי החול קאמר. וכן י"ל כאן כשהגיעו ישראל למדרגות נבואה והתגלות השכינה, רק אז הרגישו באיזה שפלות היו נתונים עד עתה במ"ט שערים ר"ל, על זה צוחו וי מה היה לנו.

פן ינחם העם וכו' וישבו מצרימה. צ"ב למה נחשוד בבני ישראל שיתנחמו על יציאתם ממצרים והרי האמינו בד' ובמשה עבדו וקיימו לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. וי"ל עפ"י שישבו ויחננו לפני פי' החירות, וכתב בשפת אמת (תרל"ד) לאשר יצאו בני' בחפזון ממצרים והיה שלא בהדרגה, ואין זה דבר של קיימא, הוצרכו לשוב. והענין כמו"ש והחיות רצוא ושוב, ע"י המרוצה מהתלהבות יותר מהכח ע"ז צריך להיות מיד בחי' שוב, ועי"ז יש לו קיום עכ"ל. ולפי"ז יש להבין דהחשש היה שמא ירגישו בלבם שלא יצאו ממצרים בהכנה הראויה ובישוב הדעת ע"כ יחפצו לשוב מצרימה ולצאת שנית ביציאה משובחת בכובד ראש ולא בחפזון, וז"ש אח"כ נתנה ראש ונשובה מצרימה, פי' כיון שלא יצאנו בכובד ראש ראוי שניתן את דעתנו לצאת בכונה ראויה ולפיכך נשובה מצרימה ואח"כ שוב נצא כראוי.

פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה. פתח בלשון יחיד פן ינחם העם וסיים בלשון רבים וישבו מצרימה, הול"ל פן ינחמו העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה. וי"ל אין חשש שכולם ירצו לשוב ח"ו להמרות פי' ד', אך אפילו אם חלק מהם הנקרא עם ינחם, ישפיעו המעט על כולם לאמור וישבו מצרימה כמו"ש נתנה ראש ונשובה מצרימה.

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף. י"ל בדרך רמז הנה אמרו חז"ל (מכילתא) עה"פ (יחזקאל טז)

וישובו ויחנו לפני פי החירות, פרש"י כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם בדרך כמו שנאמר ואמר פרעה לבני ישראל וגו'. תמוה למה הוצרכו לכך וכי ה"ת זקוק להערמה ח"ו. וי"ל כיון שיצא מפי הגבורה הדיבור פן ינחם העם וכו' ושוב מצרימה, היה בהכרח שיתקיים הדבר במדת מה, כידוע דברי הר"מ אלשיך עה"פ כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי (ישעיה נה יא) פירש כלומר שמה שכבר יצא מפי ה"ת ואינו במחשבה בלבד לא ישוב אלי, כי אשר חפצתי, כי הדבור בעצמו עושה בפועל את אשר חפצתי עכ"ד. וז"ש וישובו ויחנו לפני פי החירות, כלומר כיון שכבר יצא מלפני פי הקב"ה נעשה הדיבור חרות כמעשה ומוכרח להתקיים.

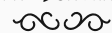
שש מאות רכב בחור ושלשם על כולו. וברש"י משל מי היו מהירא את דבר ד', מכאן היה ר"ש אומר כשר שבמצרים הרוג טוב שבנחשים רצוצ את מוחו. וי"ל הכונה דהנה תכלית ירידת ישראל למצרים היה להוציא ולברר משם כל הסיגים והקלי' כידוע מדברי הארז"ל (פרע"ח שער הקרי"ש פ"ג) שגאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז וינצלו את מצרים (לעיל יב לו) שעשאוהו כמצולה שאין בה גדים, (ברכות ט) ולא נשאר בהם שום ניצוצ קדושה והיתה גאולת השכינה לגמרי, והנה עדיין נשאר חיות קדושה במצרים ע"י אלו הירא את דבר ד', ולכן סיבב הקב"ה שגם אלו ירדפו אחר ישראל ובה יצא מהם ניצוצי הטוב ויאבדו חיותם לגמרי. נמצינו למדים מכאן הלכתא שלא להשאיר לסט"א שום ניצוצ טוב אלא לבלעו ממנו שיאבד חיותו, חיל בלע ויקיאנו (איוב כ טו). וז"ש מכאן היה ר"ש אומר כשר שבמצרים הרוג, פי' הרוג אותה נקודה כשרה שבו, וכן טוב שבנחשים אותו ניצוצ טוב שבנח"ש הוא פרעה וקליפתו כנודע שהיה בו ניצוצ טוב שאמר (לעיל ט כז) ד' הצדיק וכו', רצוצ את מוחו, והבן.

ופרעה הקריב וכו' והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. צ"ב למה רק עכשיו יראו ולא מקודם הלא כתיב וירדפו מצרים אחריהם וישגו אותם וגו', שם היה להם כבר להתירא. ונ"ל לפי מה שפירש"י עה"כ והנה מצרים נוסע אחריהם, דלמה כתיב נוסע ולא נוסעים, ופירש"י בלב אחד כאיש אחד, דהיינו שהיו באחדות, ולכן דייקא עכשיו יראו מהם, כי כל זמן שמצרים היו מפורדים בעצמם כדאיתא במכילתא בפרשתן ג' כתות נעשו מצרים על הים אחת אומרת ניטול ממונם ולא נהרגם ואחת אומרת נהרגם ולא ניטול ממונם ואחת אומרת נהרגם וניטול ממונם וכו', לא היו ישראל יראים מהם כלל, אבל עכשיו שחברו באחדות הלב נפל פחדם עליהם. וכמו שפירש"י בפ"ר נח על דור הפלגה בפסוק (בראשית יא ט) ומשם הפיצה ה' על פני כל הארץ, שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם שנאמר שפה אחת ודברים אחדים למדת ששנוי המחלוקת וגדול השלום ע"כ. למדנו שאפי' אצל רשעים אם הם באחדות כוחם גדול והן לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ולכן כשראו בני"י את האחדות של מצרים ויראו מאד ויצעקו וכו'.

המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר. הוא כפל לשון המבלי, ושוב אמרו אין קברים, עי' ברש"י. וי"ל שדברו אליו בדרך לגלוג כאומרים המבלי טעם זה שאין קברים במצרים יש לך עוד איזה טעם שלקחתנו למות במדבר או שזה הוא הטעם היחיד.

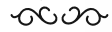

המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר. צריך ביאור אומרים המבלי אין קברים מה טעם יש בדברים אלו, וכי עת לצון הוא עתה, מה כוונתם בזה. ונראה שרצונם לומר הלא גם במצרים קברו אותנו שהיו המצרים קוברים את התינוקות באבני הבנין כדאיתא במדרש (עי' סנהדרין קא: וברש"י שם) אבל שם עכ"פ היה לנו מזון לטפנו, אבל במדבר שגם אוכל אין א"כ שוב טוב לנו קבורת מצרים מלמות ברע במדבר.

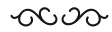

המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר וגו'. מקשים המפרשים דהלא כתיב לעיל מינה ויצעקו בני ישראל אל ד' ופירש"י תפשו אומנות אבותם וכו', וא"כ איך נתהפך לבם כרגע להטיח דברי בלע נגד משה, עיי"ש מה שתיקצו. וי"ל עפ"י עובדא המובא בשם הר"ב מפשיסחא באחד שטבע בים בא חבירו תפס בו וביקש להצילו, משראה שאין תקוה וסופו לירד למצולות אמר לו בדרך בדיחותא תפרוש נא בשלום הליות, וע"י דבר שחוק הזה שבה רוח הטובע אליו והצליח להנצל.

וז"ש כאן, דלכאורה קשה מאי קאמרו המבלי אין קברים וכו' והלא אין אלו אלא דברי בדיחותא היה להם לומר דברים של טעם שמצרים הקריב ונתונים הם בצרה בין הים לבין מצרים הרוף אחריהם וכו', ומה להם לומר דברי שטות כאלו, וכי עלתה על דעתם שבשביל חוסר קברים מוציאים ממצרים. אך להנ"ל י"ל הכונה כיון שהיו בהם רבים שבאו לידי יאוש ואבדו תקותם להנצל, לכן אמרו דבר בדיחותא כדי להשיב רוחם ועי"ז התחזקו והמשיכו בדרךם באמונה.

כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר. למה דאגו ממות וכי מי יהרגם במדבר, הלא המצרים ביקשו להשיבם לארצם ולא להמיתם, ומה טוב היה להם בעבודת מצרים, כן הקשה הרמב"ן. וי"ל שחששו שמא מאחר שיצאו קודם הזמן דארבע מאות שנה, יפלו במדבר כמו בני אפרים שדחקו את הקץ ונפלו במדבר.

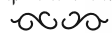
התייצבו וראו את ישועת ד'. נצב הוא לשון ייחול וצפיה לישועה, כטעם הנה אנכי נצב על עין המים (בראשית כד יא), וכן מחר אנכי נצב על ראש הגבעה (להלן יז ט) כוננו מחר בעת המלחמה אנכי נצב ומתפלל עליך בעת המלחמה כמו"ש בשפתי חכמים שם. וקרא לתפלה נצב משום דכדי לזכות לישועה יש להתפלל מתוך זקיפת קומה ובטחון ולא מתוך יאוש ח"ו, וכן כתיב ותאמר בי אדני חי נפשך אדני אני האשה הנצבת עמכם בזה להתפלל אל ד' (ש"א א כו). לכן כאשר ראה משה אותם מייאשים באמרם כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר, עוררם להיות מתפללים מתוך נשיאות ראש ובטחון בישועתם, וז"ש התייצבו וראו ישועת ד'.

מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. לכאורה לא מצינו שצעק משה אל ד'. וי"ל עפ"י מדרש הובא בתו"ש דבר אל בני ישראל ויסעו כיון שקדש יום שביעי השונא רודף והים סוגר ולא היו יכולים לברוח שלא יחללו השבת, א"ל הקב"ה למשה בני בסכנה ומתיראים לחלל שבת אמור להם שירדו עיי"ש. והנה מובא בספרים (שער הכוונות ריש דרושי ברכת השחר) דבשבת יש להתפלל בקול גדול יותר מבחול וגם להאריך בתפלה. וז"ש מה תצעק אלי פי' אעפ"י שיום שבת היום עכ"ז אין זה זמן לתפלה בקול ובאריכות אלא דבר אל בני ישראל ויסעו, וז"ש רש"י לא עת עתה להאריך בתפלה.

נטה את ירך על הים ובקעהו. במדרש תנחומא פ"י איתא עשרה נסים נעשה להם על הים, נבקע להם הים ונבקע כמין כפה שנאמר נקבת במטיו ראש פרזיו וגו', ונחלק לי"ב שבילים שנאמר ונטה ירך על הים ובקעהו. כן מבואר גם בתוס' (ערכין טו. ד"ה כשם שאנו עולין). ולפ"ז צריך לומר שהים נקרה לי"ב גזרים בבת אחת לעומת מקום הליכתו של כל שבת ושבת, וז"ל טעם הדבר כדי שלא יוכל שום שבט להתפאר שאך בשבילו ובזכותו נקרה הים.

ונטה את ירך. לכאורה הול"ל נטה ירך כמו"ש בכ"מ, וי"ל נטה"א א"ת יד"ך ס"ת שם כה"ת וסגולתו להנצל מכל סכנה כמו"ש בכתבי הארז"ל (עי' פנ"ח שער שער זמירות פ"ה). **ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם.** צ"ב מה טיבו של מלאך זה. וי"ל בדרך דרוש על פי מה שכתב בספר אך פרי תבואה עה"פ (בראשית לב ז) וישלח יעקב מלאכים לפניו, פירש"י מלאכים ממש, עפ"י דברי המהרש"א על הא דאמר חז"ל (סוטה ג:) כל

העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו ומהלכת לפניו בעוה"ב שנאמר (ישעיה נח ה) והלך לפניך צדקך, וכל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין. ופירש, ידידו כי מעשי האדם מוליכים מלאכים כפי מעשיו הן לטובה והן לרעה ח"ו, ושינה לשונו, במצוה מקדמתו והולכת לפניו, ובעבירה מלפפתו ומוליכתו, ע"ד משל כי למי שמוליכין למקום שמחה וטובה אין צריך המוליכו לאחוז בידו דודאי ילך אחר המוליכו ולא ישתמש ממנו כן הוא במצוה, אבל בעבירה ההולך לגרדם צריך המוליכו ללפתו ולאחוז מאחוריו שלא ישמש מליכך אחרי ע"כ. וז"ש וישלח יעקב מלאכים לפניו דהיינו מאותן המלאכים שנעשו ע"י המצוות שעשה שהם הולכים לפניו לשמרו, אותן שלח אל עשו ע"כ עיי"ש.

ובזה יתבאר מ"ש מלאך ד' ההולך לפני מחנה ישראל, היינו אותן המלאכים שנבראו ממצוות בני"י במצרים והולכים תמיד לפניהם, הן הם נשלחו עתה לפי שעה לעמוד מאחריהם להגן עליהם מפני חיצים ובלבסטרות של מצרים.

וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. פירש"י כל מימות שבעולם. צ"ב למה כתיב לשון בקיעה ולא קריעה כלשון המורגל קריעת ים סוף. בספר רמתי' צופים (סימן ז) כתב המחבר שבפרשת בשלח אחר השולחן שאל את מרן החידושי הר"מ מגורי למה בדברי חז"ל נקרא קריעת ים סוף ובתורה לא מצינו כי אם לשון בקיעה. והשיב שעל פי ההלכה ענין הקריעה הוא דוקא בשני דברים שנעשו מתאחין ואחר כך כשמפריד אותם נקרא קריעה וכו' עיי"ש דבריו הק'.

ונראה לי לומר באופן אחר עפ"י מהרש"א בח"א (חולין ז.) גבי ר' פנחס בן יאיר שחלק את נהר גינאי, וכתב שזה היה מכח ההכנה בקריעת ים סוף כנרמז בכתוב (תהלים סו ו) הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל. ובספר נועם אלימלך (ליקוטי שושנה בסופו) כתב שבכח קריעת ים סוף נעשה הכנה לבקוע כל המימות העתידין להבקע בזורות העתידין כגון הירדן בימי יהושע ונהר גינאי בימי ר' פנחס בן יאיר, וכתב בס' עבודת ישראל (ו' של פסח) דז"ש במדרש שנבקעו כל מימות שבעולם.

ויש להוסיף עוד שכל זה היה בכח ההכנה של יעקב אבינו כדכתיב בפ' וישלח (בראשית לב יא) כי במקלי עברתי פירש"י בשם מדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן. ואיתא במדרש (שמו"ר פכ"א ח') בזכות יעקב נקרה הים. וי"ל רמז ויבקע"ו אותיות יעקב"כ כי הוא היה הראשון שבקע את הנחל, ושני ווי"ן כי נחלק לי"ב שבטים.

ויבקעו המים. פרש"י כל מים שבעולם. צ"ב למה היה צורך בנס גדול כזה, מה לנו ולכל מימות שבעולם. וי"ל שכאן נשרש בבריאה כח שניתן לצדיקים בכל דור ודור שכל מים שיהיו תמיד בכל מקום בעולם יהיו נכונים להבקע על ידי גזירת צדיק, כמו ניסים שאירעו א"כ ליהושע בירדן, וכן לאלהיו ולאלישע, ורבי פנחס בן יאיר בנהר גינאי, ועוד כיוצא בזה. ובנועם אלימלך (ליקוטי שושנה בסופו ד"ה הפך ים ליבשה) מבאר לשון הגמ' (חולין ז.) גבי נהר גינאי כמה נפיש גברא ממש, כלומר שהכח לחלוק את הנהר קיבל ממש.

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו. במדרש (ב"ר פ"ה ה') אמר ר' יוחנן תנאין התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרה לפני ישראל הה"ד וישב הים לאיתנו לתנאו שהתנה עמו. הקשה אאמ"ז וז"ל בספרו תפוחי חיים א"כ הלא ההכרח היה שילכו דרך הים שאל"כ לא יתקיים התנאי ומאי קאמר ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וכו'. וי"ל הנה בהמשך דברי המדרש שם איתא לא עם הים בלבד התנה הקב"ה אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית. ופירושו שהתנאי היה שהטבע וכל הבריאה תתבטל בפני ישראל מקבלי התורה בכל עת הצורך, נמצא לפ"ז שגם אם לא היו הולכים דרך הים היה מתקיים התנאי בבריאה באופן אחר ובזמנים אחרים.

ומצרים נסים לקראתו. מהו לקראתו הול"ל נסים מפני, עי' פרש"י אך המפרשים התקשו בזה. ולכאורה יש

תורתן של אבות

דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

דהנה הידור מצוה נפקא לן מפסוק זה אלי ואנוהו (שמות טו ב) התנאה לפניו במצות (ב"ק ט ע"ב), היינו לעשותה בהידור מן המובחר, אבל שיעור שאמרו עד שליש לא נדע מקומו איה, וגם מן הצורך להבין מה שייכות יש לשירת הים שיתבאר בו ענין הידור מצוה.

והנראה לבאר על פי מה דאיתא בתרגום המיוחס ליונתן בפסוק ויקח שש מאות רכב בחור ושלשים על כלו (שמות יד ז), תירגם ומווליתא תליתאה על כולהון, ולכאורה לא נודע כוונתו, והנראה לפרש על פי הירושלמי כלאים (פ"ח ה"ב) הובא בפירוש הר"ש למשניות (כלאים פ"ח מ"ב) וכן הוא במדרשים (מכילתא פ"א ז) והוא שמעולם לא היו

נוהגין ליסע בעגלה רק עם סוס אחד עד שבא פרעה שהיה בימי יוסף הנהיג ליסע במרכבתו בשני סוסים, ואחר כך פרעה שרדף אחרי ישראל היה אוסר שלשה סוסים בכל מרכבה, וזהו הפירוש ושלישים על כולו, וזה ג"כ כוונת התרגום יונתן מוליתא תליתאה (היינו סוס, כענין מוליתא של בית רבי בגמרא (שבת נב)), ואם כן הוסיף פרעה הידור שלישי בעביה לרדוף אחרי ישראל, והנה השי"ת לקח ממנו נקם סוס ורוכבו רמה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף, על כן שוררו לפניו זה אלי ואנוהו אתנאה לפניו במצות (מכילתא בשלח פ"ג) וממילא נשמע דהידור מצוה עד שליש, כמו שפרעה התנאה בהידור שלישי בעבירה, והשי"ת מבחר שלשיו הטביע בים סוף. (בני יששכר מאמרי השבתות מאמר ב)

חמשה עשר בשבט

בא' בשבט ר"ה לאילן. לא אמר לאילנות כמו באינך, יש לרמז מה שקבלנו מרבתינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר שיזמין השי"ת בעת המצטרך למצוה, כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות (רש"י ר"ה י"ד ע"ב ד"ה ואיל), והוא כפי הזכות של כל אחד מישראל, הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה, שיזדמן לו השי"ת לעת המצטרך את הפרי עץ הדר, והנה תפלתו תעשה פירות, וזהו שרמז התנא באומרו לשון יחיד לאילן, להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למצוה. (בני יששכר מאמרי שבט מאמר ב)

ויהי בשלח. התחלת הפסוק ויהי בשלח ר"ת: ה'ה' יום ח'מישי ב'ימי ש'בוע ו'יצאו ישראל ל'חירות. (ליקוטי מהרש"א)

ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה. בדרך רמז, ואתה הרם את מטך, פי' תרום את אותיות מט"ך למעלה מהם אל אותיות שלמעלה מן אותיות מטך, והם אותיות נ"ל, ונטה את ירך, אותיות יד"ך תטה למטה אל אותיות שלמטה מהם ולפניהם, והם אותיות טג"י, על ה"ם, אותיות י"ם תעלה אל אותיות שלאחריו, והם אותיות כ"נ, סה"כ נ"ל טג"י

כ"נ גימ' קפ"ב, ובקעהו, מספר הזה שתעלה בידך תבקע לשנים, ויעלה לך מספר צ"א שהוא כמנין שמות הוי"ה אדנ"י מזה, ומספר צ"א כמנין שמות הוי"ה אדנ"י מזה, ועל ידיהם ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, כי בקריעת ים סוף שהמים היה להם חומה היה חקוק שמות הוי"ה אדנ"י בחומה מצד זה וכן מצד שכנגדו כמוכא בספה"ק, והבן. (אור מלא)

זה אלי ואנוהו. נלע"ד לפרש עפ"י דברי מורן האריז"ל בלקו"ת בפ' זו בפסוק כי יד על כס וגו' כי אתון ד"י מאדנ"י מלבישים אתון י"ה מהו"ה יעו"ש, ונשארו אתון א"נ להלביש אתון ו"ה. והנה ידוע כי בב' אתון הראשונים אין פגם והמה מיוחדים בסוד תרין רעין

דלא מתפרשין, ועיקר הפגם הוא בב' אותיות האחרונות ואין השם שלם בב' אותיות אלו עד שימחה שמו של עמלק ב"ב, ולזה עיקר העבודה לתקן הפגם שבב' אותיות אלו ולייחדם ביחוד אחד, וז"ש ואנוהו"ה הם אתון א"נ מאדנ"י ו"ה מהו"ה והו' שבסוף היא ו' הכינוי, ור"ל שאראה ליחד ולהלביש אתון ו"ה באתון א"נ, והוא נכון לענ"ד (תולדות יצחק - סוולאווא)

זה אלי ואנוהו. קדמא קטן. רמז למה שכתוב בגמרא (סוטה יא:) הולכות ויולדות בשדה וכ' וכשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים הם התנוקות הכיורוה תחילה שנאמר זה אלי. וזה קדמא קטן שהקדימו הקטנים לומר זה. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

הידור מצוה עד שליש במצוה. נבא לבאר מהיכן נפקא לן זה מן התורה,

פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל, ברא אדה"ר ולא אמר שירה, הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך ומן עשו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה, כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקב"ה שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל, הוי פיה פתחה בחכמה. ותמוה למה באמת לא אמרו כל אלו שירה, וי"ל דכל אלו ראו ניסים שהיו לטובתם בלבד וע"ז ליכא שירה, אבל ישראל אמרו שירה על כבוד ד' שנתגלה, אשירה לד' כי גאה גאה וכו'.

אז ישיר משה וגו'. פירש"י למדנו שהי"ד על שם המחשבה נאמרה וכו'. י"ל דהנה יו"ד היא חכמה כידוע, והים נקרע מכח חכמה כדכתיב וברוח אפך נערמו מים ומתרגם אונקלוס ובמימר פומך 'חכימו' מיא. וזה היה עונש מדה כנגד מדה למצרים שאמרו הבה 'נתחכמה' לו. וז"ש רש"י הי"ד ע"ש המחשבה נאמרה היינו חכמה.

אז ישיר משה וכו' ויאמרו לאמר. צ"ב מהו לאמר הלא כולם ענו ואמרו ולמי יאמרו. וי"ל הנה פעמים עולה רצון בלב לומר דברים לפאר ולרומם לעלה ולקלס המשך בעמ' הבא

וייראו העם את ד'. צ"ב מה ענין יראה הכא, וכי משום נס והצלה הגיע אליהם פחד ה', אדרבה. וי"ל דהנה מבואר במכילתא עה"פ וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, שהיו רואין את המצרים שהכו בהם וכו' מתים על שפת הים ומכירין בהן ומוכיחין בהן ע"כ. והנה לאו כל אדם זכאי לראות במפתל שונאיו וכמו"ש אצל לוט אל תביט אחרך (בראשית יט כו), פירש"י אינך כדאי לראות בפורענותם. וידוע דמי שרואה בנקמת שונאיו יש לו לירא שמא טורפין לו שכרו בעוה"ז כמו"ש (דברים יז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. ומובא אצלנו (בפ' נח) מה שפירש בזה מהר"ם א"ש הפסוק (תהלים קיב ג) הון ועושר בביתו וגו' סמון לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו, ר"ל סמון לבו לא ירא, אעפ"י שיש לו כל טוב העוה"ז לא יירא שמא הוא מאותן שנאמר בהם ומשלם לשונאיו, ונותנים לו גמולו הטוב בעוה"ז, דהרי מן הנמנע הוא, כי יפה שעה אחת בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, עד אשר יראה בצריו, ר"ל אם יראה במפתל צריו אז יירא שמא משלמין לו גמולו הטוב בעוה"ז כיון שנותנין לו מעין עוה"ב עכ"ל. ולפי"ז מובן דמאחר שראו בני"ה את שונאיהם מוטלים מתים על שפת הים שפיר נתייראו שמא טורפין להם שכרן בעוה"ז, וז"ש ויראו העם את ד'.

אז ישיר וכו'. במ"ד (פכ"ג ד') אז ישיר משה הה"ד

לומר לפי פשוטו שנסוגו אחרו ונסו לצאת חוצה להגיע לשפת הים, והיינו לקראתו לקראת תחילת הים היינו למקום שנכנסו בו.

וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וכו' אז ישיר משה וכו'. אמרו חז"ל (סנהדרין צא:) מכאן לתחיית המתים מן התורה. וצ"ב למה נרמז ענין תחיית המתים דייקא הכא. וי"ל דהנה בגמ' (תענית ה:) אמרו יעקב אבינו לא מת וכו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, פירש"י מה זרעו בחיים אף הוא בחיים שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו כמו שמצינו במצרים וירא ישראל וגו', ודרשין ישראל סבא, ודחנטו חנטיא נדמה להם שמת אבל חי הוי עיי"ש.

והנה בילקוט תהלים (רמז תת"ט) איתא עה"פ (תהלים עה יב) נגד אבותם עשה פלא, ר' פנחס בשם ר' הושעיא נטל הקב"ה רגליו של יעקב אבינו והעמידם על הים ואמר לו ראה נסים שאני עושה לבניך שנאמר בצאת ישראל ממצרים ישראל סבא, ר' הונא בשם ר' אחא אמר אף האבות עמדו על הים שנאמר נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה צוען עיי"ש. נמצא דבאותה שעה שמצרים מתו על שפת הים ראו ישראל את יעקב והאבות חיים וקיימים, ובה מובן שפיר מה שאמרו חז"ל אז ישיר משה וכו' מכאן לתחיית המתים מן התורה.

דרוש לט"ו בשבט מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם וגו' ויוררו ד' עין וישלך אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסדו (שמות טו כג). הנה יש להתבונן בכל הענין מה היתה הכונה בזה שניתנו להם מים מרים שאינם ראויים לשתיה, ולמה נתן להם אה"כ עץ להמתיק את המים, בתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, וגם מה היה סוד העץ הזה והלא היה יכול הקב"ה לעשות להם נס ולהמתיק המים בלא שום דבר חיצוני.

ויש לפרש בדרך מוסר עפ"י מה שביארנו בפ' שופטים עה"פ לא תשחית את עצה וגו' כי האדם עץ השדה (דברים כ יט). כי הנה מדרך בני אדם שאם אין חבירו שווה עמו בדעה ובאמונה, נוצר בלבו טינה עליו והלבבות נפרדים זה מזה, ופעמים שנעשים שונאים זה לזה באשר אין חבירו סבור כמותו, ולא יכול דברו לשלוט.

ובאמת אין זה דרך נכונה, כי הי"ת ברא את כל בני אדם בדמותו ובדעתו המיוחדת לו, והם שונים זה מזה, וכשם שאין פרצופיהן שוין כך אין דעותיהם שוות, וכמו שלא יעלה על הדעת שאיש ישטום את חבירו על כי אינו דומה לו בפרצופו, כך אין לו להתרעם עליו על שאינו חושב ונוהג כמותו, אדרבה יש כאן חכמה נפלאה מנפלאות הבורא וטובו עם בריותיו, שנתן לכל אחד דעה שונה וכל אחד משלים את חבירו בדעה חדשה איש את רעהו יעזורו כמ"ש ותשועה ברוב יועץ, ועי"ז תקנו חז"ל ברכה בגמ' (ברכות נח.) הרואה אוכלסי ישראל מברך ברוך חכם הרזים, ופרש"י שידע מה בדעתם של כל אלו. והדבר מובן שכן אילו היו כל הברואים שפה אחת ודברים אחדים בלא שום שינוי, היה העולם שמים, אכן עתה שיש לכל אדם דעה משלו וכשרונות משלו, אזי בהצטרפם יחד מסייעים זה לזה ומועילים לתיקון העולם.

הענין הנפלא הזה נלמד מן עצי השדה, כי אילו היו כל העצים שווים במראהו ובטעמם ובפירותיהם לא היה בכך תועלת והיה העולם שומם כמובן, אך הבורא ית' בחכמתו ברא אילנות רבים, מינים ממינים שונים ובהם כל מיני פירות וטעמים שונים עד אין חקר, וזהו כל חשיבותם ויפיים של האילנות שהם משונים זה מזה. כן הדבר גם בבני אדם והוא צורך לישבו של עולם שיהיו שונים ומשונים זה מזה בדעותיהם ומחשבותיהם. וז"ש לא תשחית את עצה כי האדם עץ השדה, פ"י לא תפסול בחברך ותטיל בו מום באשר אינו בדעתך כמון, כי האדם עץ השדה, וכמו שבבעצי השדה טובת הבריא שלכל עץ יש טעם אחר ופירות שונים, כן הדבר גם בסוג בני האדם.

והנה קודם שניתנו תורה ומצוות לישראל לא היתה מחלוקת מצויה ביניהם בין דין לדון כי היה להם הכל היתר לא חסרו מאומה ועל מה יחלוקו, ברם משבאו למרה ושם נתנו להם כמה מצוות להתעסק בהם, שבת דינין ופרה, אז החלו חילוקי דעות בפירושי המצוות וכוונתם ובאו לידי מחלוקת וכמו"ש חז"ל (במדרש הובא בתוס' ב"ב ק"ט) במקושר שרצה להוכיח שחייב מיתה ולא כמו שסברו הם.

וז"ש ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, אין מים אלא תורה, פ"י כשקבלו כמה פרשיות של תורה לא יכלו לשתות ממנה ממרה, כי נעשה להם מר ופירוד לבבות ע"י חלוקי דעות באותן מצוות, וזהו כי מרים הם. באותה שעה באו לידי צער שכן מעולם לא היתה ביניהם המרירות ע"י עץ, פ"י שיתבוננו בבחינת סוגי העצים למיניהם שכל תפארתם הוא בזה ששונים זה מזה ואין מין אחד דומה לחבירו, כן הדבר גם בלימוד תורה, דרך תלמידי חכמים המתנחלים בדבר הלכה סוף נעשים אלהים זה לזה, ואעפ"י של חכם עומד על דעתו ושיטתו, עם כל זה אלו ואלו דברי אלקים חיים. וזהו ויוררו ד' עין, וישלך אל המים פ"י שיכניס בחינה זו של העצים אל תוך פרשיות התורה ואז ימתקו המים ולא יהיה שום שנאה ומרירות ביניהם, אדרבה ע"י התורה יבואו לאהבה ושלוש.

ובזה יש ליתן טעם למנהג שמרבים בכל מיני פירות לכבוד ט"ו בשבט כמובא בפוסקים, והוא להורות שכל המינים והסוגים אעפ"י שמשונים המה זה מזה אבל חביבים יחד איש על אחיו כל אחד כאיש אחד חברים איש לפי דרכו ואין ביניהם פירוד, וז"ש ראש השנה לאילן לשון יחיד ולא אמר לאילנות אלא כולם למיניהם וסוגיהם נחשבים כאילן אחד.

המשך דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

את הי"ת אכן אעפ"י שהנפש נכספת לזה אין בפה דבורים להוציא המחשבה אל הפועל, וזה ענין כח השירה וזמרה ובפרט ברבים שבזה יוכל כאו"א להביע רגונות תחת אמרי פיו. וז"ש אז ישיר וכו' ויאמרו לאמור, פ"י ע"י שירת משה מצאו גם הם דיבורים לאמור את אשר בלבם.

זה אלי ואנוהו. צ"ב אמרם זה אלי בלשון יחיד הול"ל זה אלקינו וכו'. וי"ל עפ"י מ"ש זק"ה בספר דרך פקודין (מל"ת ט"ו חלק המחשבה ד') בשם רבינו המגיד מקוונץ פירוש מה שאחז"ל (תענית לא.) שלעתיד לבא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכל אחד ואחד מראה באצבעו הנה אלקינו זה, דהנה אז יהיה תכלית ההתבוננות הדעת השלם, וכל אחד יורה דרכו אין היה האמת אתו באחוז דרכו וכי דרכו היה נכון להתכלית, ואצבע הוא כינוי לאחיה כי אחיות האדם הוא באצבעות, וזה יורה אשר כל אחד ואחד מראה באצבעו היינו דרך אחיות לאמור ראה נא אשר אחיות דרכי היה בטוב נכון להתכלית, והנה כל אחד מהצדיקים יראה כך באצבעו, הגם שהיו דרכיהם הפכים עכ"ז כולם כאחד טובים עכ"ל. ולפ"י יש לבאר גם כאן זה אלי ואנוהו פירש"י והיו מראין אותו באצבע ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, כלומר כל אחד מראה באצבעו אין השיג דרך אחיותו והשגתו באלקות לפי שורש נשמתו ושיעור מדרגתו, אפילו שפחה על הים לפום שיעורא דילה.

מנהגי שבת שירה וט"ו בשבט

א. בשבת שירה התפלל רבינו האור מלא כל התפילה בעצמו לפני העמוד, ופסקו דזמרה והלל הגדול ושירת הים אמר פסוק בפסוק כמנהגו בכל שבת, ושחרית ומוסף וקריאת התורה היתה במתינות יתירה ברגש ואש קודש, השירה קרא בעצמו בקול אדיר וחזק ובהתלהבות גדולה עד שבגדיו והמקום שעמד שם נעשו רטובים מחמת הזיעה.

ב. בצפרא דשבתא הוסיפו בסעודה עוד קוגל אחד לכבוד היום, אך לא הוסיפו שום זמירות יותר משאר שבתות השנה.

ג. בט"ו בשבט לא אמר בתפילת שחרית פרשת העקידה ולא למנצח מומור לדוד יענך ה' קודם ובא לציון ולא בית יעקב.

ד. לא ערך שולחנו בביהמ"ד אלא בביתו, ובגמור האכילה קודם ברכת המזון באו בני הקהל והבחורים והביאו אז הרבה פירות, ורבינו בירך שהחיינו על זית (וכשלא היה זיתים בירך שהחיינו על תאנה), וטעם מכל פרי, ושלא לכל בני ביתו, ואחר כך חילק לכל הנמצאים שם, וכן הביאו לפניו אתרוג העשוי מרקחת וכן שאר פירות מבושלים, ובירך על היין, ולפעמים דיבר קצת מעניני דיומא, ולא זמרו שום זמירות רק צוה לזמר המזמור שיר המעלות בשוב ה' קודם ברכת המזון.

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורביתנו הקדושים זיע"א

סיפר הרה"ח ר' משה חיים פעלבערבוים ז"ל, אשר הוא נולד במוצש"ק פ"י שירה, ואביו השו"ב ר' אברהם מרדכי ז"ל ביקש לקרוא שמו משה ע"ש שירת הים אז שיר משה, כדרכו תמיד שאל בעצת רבינו **הבני שלשים** והוא ציוה להוסיף שם חיים ויקרא שמו בישראל משה חיים. ולפלא מכל שמונת צאצאיו של ר' אברהם מרדכי נשאר רק ר' משה חיים לפליטה ואחר השואה עלה לארץ ישראל ובנה ביתו ת"ח יראים ושלמים.

כתב מו"ה שלמה אהרן פריעדמאן תלמיד רבינו בעל **הבני שלשים** בספרו בספרו מראה אש: סיפר לי אחד מחסידי אדמו"ר מקאסאני שהיה שם על שבת שירה, ובמוצאי שב"ק לקחו רשות מאדמו"ר לנסוע, והיה אז קור גדול ושאל אותם באיזה דרך הם נוסעים, ואמרו לו, ועל זה הדרך היה צריך להם לעבור את הנהר טייז על הקרח, ואמר להם אדמו"ר שיזהרו לכל ליסע על זה הדרך, אבל מחמת שהיה נחוץ להם הדרך להיות בבוקר בביתם לא שמעו לקול אדמו"ר ליסע דרך עיר נאמין על הגשר כי דרך רחוק היה ונסעו דרך הקצר על הקרח, וכאשר באו אל הטייז אמר אחד להם "ראו! אדמו"ר צוה שלא ליסע על הטייז לכן עצתי שלא לעבור את הטייז עד שנראה שיעבור איזה עגלה על הקרח", והסכימו כולם לזה, והמתינו שם איזה שעות עד שבא ערל עם עגלה ועלה על הקרח לעבור אל המים, וכאשר בא באמצע המים נשבר הקרח מתחתיו וירדו הוא ושני סוסיו למצולי הנהר, ואז חזרו הם אל הדרך נאמין, ואדמו"ר לא היה לו מנוחה כל הלילה וכמה פעמים שאל אם לא בא איזה שליח מן האנשים, וכמו בחצי היום בא שליח מהם שהשי"ת היה בעזרם וניצולו.

סיפר מוה"ר יחזקאל לעפקאוויטש ז"ל: מלפנים היה שו"ב בישוב בעזדעט והוא מטופל במשפחה גדולה בלי מזון ומחיה, לימים נודע לו כי בישוב ליסקא מבקשים שו"ב, הלך והציע את עצמו למשרה זו. אולם לא היה יחיד בזה כי היו קופצים רבים על המשרה והוזמנו כולם לבוא ולעמוד למבחן בעניני שו"ב וש"ץ כנהוג בקהילות אלו שהשוחט שימש גם ש"ץ וחזן וכו"ו (ועל כגון זה קראו במליצה הכתוב רוממות קל בגרונם, וחרב פפיות בידם), לבסוף לא נותרו כי אם שני מועמדים על הפרק ר' יחזקאל הנ"ל ועוד שו"ב אחד, הוחלט לערוך בחירות בקהילה וזכה השו"ב השני בקול אחד יותר.

ביני וביני חלפה שנה תמימה והענין יצא מזכרוננו של ר' יחזקאל, באותה שנה נסע לקאסאן על שבת שירה ובדרכו הצטרף אליו ר' יעקב קאליש ממאנדוק (הסמוכה לבעדעט) שנסע אף הוא לקאסאן אל רבינו האור מלא, תוך כדי נסיעה השיח ר' יחזקאל את צערו וסיפר לידידו כי הוא נתון בלחץ ודוחק מחוסר פרנסה וכעת נוסע הוא אל הרבי לשבת שירה, ויעש לו סימן כי אם יקרא לעלות לתורה בש"ק ע"י רבינו לפרשת המן, בטוח הוא בשיעוהו הקרובה. והנה באמת הצליח האיש דרכו כי נקרא לתורה בפ' המן ורבינו סיים לו פרשתו בפסוק 'איש לאשר באהלו תקחו', והיה למופת בעיניהם. באותו זמן פרצה מחלוקת בק"ק ליסקא אודות השיטה באשר הרב אב"ד התנגד לקבלת השו"ב הנבחר, לבסוף התפשרו הצדדים כי יקבלו את ר' יחזקאל לישוב ושלחו אליו הזמנה, ר' יחזקאל אך חזר ביום א' מנסיעתו לקאסאן וביום ב' התקבלה אצלו גלוית דואר מליסקא ובה נתבקש לבוא ולשמש שו"ב בקהילתם למען השלום וכי הוא מרוצה לקהל פה אחד, כך נעשה שו"ב בליסקא ומאז היתה לו הרווחה.